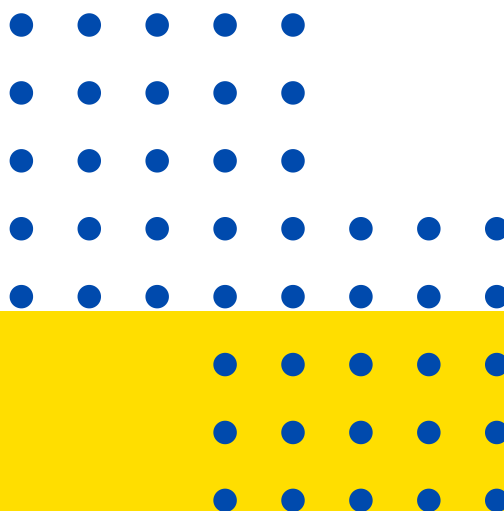

СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

матеріали
VII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції

**Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти
Український державний університет ім. Михайла Драгоманова
Київський університет ім. Б. Грінченка**

**СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

**SOCIAL-EDUCATIONAL DOMINANTS OF SPECIALIST'S PROFESSIONAL
PREPARATION OF SOCIAL SPHERE AND INCLUSIVE EDUCATION**

**Збірник матеріалів
VII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

22-23 жовтня 2025 року

**м. Запоріжжя
2025**

**УДК 378.091.12:364-43]:37.043.2-056.2/.3
С 69**

*Рекомендовано ухвалою вченої ради
Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 3 від 29.10.2025 р.)*

Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції : збірник наукових праць ; укладачі Петровська К. В., Попова А. С. 2025. 358 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти», які виявляють та обґрунтовують тенденції підвищення ефективності підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти. Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукачів, викладачів, здобувачів.

The collection consists of materials of Ukrainian scientific-practical Internet-conference «Social-educational dominants of specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education» which defining and explaining trends of increasing of effective specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education. The materials of the collection will be useful for researchers, scientists, graduate students, prospectors, lecturers, students.

Автори несуть персональну відповідальність за достовірність наданих матеріалів та правильність цитування.

**УДК 378.091.12:364-43]:37.043.2-056.2/.3
С 69**

Кафедра соціальної роботи
та інклюзивної освіти,
ФДССО, БДПУ, 2025

людський капітал та демократичне майбутнє. Хоча на шляху стоять значні виклики - від браку кваліфікованих кадрів і фізичних бар'єрів до необхідності руйнування соціальних упереджень – перспективи значно переважають.

Справжня інклюзія формує не лише освітній простір, де кожна дитина може навчатися, але й суспільство, готове приймати різноманіття. Це середовище виховує емпатію, толерантність та навички співпраці у всіх учнів, готуючи їх до життя у складному та багатогранному світі.

Перехід до повноцінної інклюзії вимагає комплексної відповідальності – від держави (забезпечення ресурсів і політик) до кожного вчителя та батька (зміна свідомості та щоденна підтримка). Лише через консолідовані зусилля ми зможемо трансформувати виклики на точки зростання і побудувати освітню систему, де цінність і потенціал кожної особистості стануть не декларацією, а непорушною реальністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар В. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка : посібник (для вчителів початкових класів) / В. Бондаря, В. Засенка. Київ, 2004. 152с.
2. Колупаєва А. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі : програмно-методичний комплекс. Київ : Видавнича група «А. С. К.», 2012. 197 с.
3. Колупаєва А. Інклюзивна освіта : реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2009. 272 с.
4. Прядько Л. Формування інклюзивного простору як засобу готовності педагога загальноосвітнього навчального закладу до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 4. С. 444-450.
5. Шевцов А. Актуальні питання ортопедагогіки на сучасному етапі розвитку корекційно-реабілітаційної. *Актуальні проблеми ортопедагогіки та ортопсихології* : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції. (м. Київ, 1-2 листоп. 2012 р.). Київ, 2012. С. 7-19.

Олена Волочаєва,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності А6 Спеціальна освіта,
Бердянський державний педагогічний університет

Ганна Лопатіна,

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри прикладної психології та логопедії,
Бердянський державний педагогічний університет

ПІДТРИМКА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З РОЗЛАДОМ ДЕФІЦИТУ УВАГИ ТА ГІПЕРАКТИВНОСТІ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Проблема забезпечення рівного доступу до освіти для всіх дітей, зокрема з особливими освітніми потребами, є одним із головних напрямів реалізації принципів інклюзії у сучасній українській школі. Особливої уваги потребують діти з розладом дефіциту уваги та гіперактивності (РДУГ), адже вони складають значну частку серед учнів початкової та середньої школи. За оцінками фахівців, від 3 до 7% школярів мають прояви цього розладу [1].

РДУГ характеризується труднощами у концентрації уваги, гіперактивністю, імпульсивністю, підвищеною емоційною збудливістю. Такі діти часто стикаються з нерозумінням з боку педагогів та однолітків, що призводить до порушень поведінки, навчальної дезадаптації та емоційного виснаження. У зв'язку з цим актуальним є створення системи підтримки здобувачів освіти з РДУГ, яка б забезпечувала розвиток їхніх когнітивних і соціально-емоційних навичок, сприяла формуванню позитивної самооцінки та навчальної мотивації [1; 2].

Сучасний заклад освіти має трансформуватися у простір партнерства, прийняття та диференційованого підходу, де дитина з РДУГ отримує не лише знання, а й досвід саморегуляції та соціальної взаємодії [4].

Метою дослідження є визначення психолого-педагогічних умов ефективної підтримки здобувачів освіти з розладом дефіциту уваги та гіперактивності в умовах закладу загальної середньої освіти, обґрунтування напрямів співпраці фахівців інклюзивної команди та сім'ї у забезпеченні всебічного розвитку дитини.

У роботі використано теоретичні методи (аналіз, синтез, узагальнення вітчизняних та зарубіжних наукових праць з проблеми підтримки дітей із РДУГ); емпіричні методи (спостереження за поведінкою учнів на уроках і в позаурочний час, анкетування педагогів щодо труднощів у роботі з гіперактивними дітьми, аналіз психолого-педагогічних характеристик учнів); практичні методи (упровадження адаптованих форм навчання, елементів арттерапії, сенсорних пауз, вправ на саморегуляцію).

Підтримка здобувачів освіти з РДУГ ґрунтується на поєднанні педагогічних, психологічних і соціальних стратегій, які спрямовані на формування навичок довільної уваги, контролю імпульсивності та саморегуляції поведінки.

Організаційно-педагогічні умови. Успішна підтримка можлива лише за наявності відповідно організованого середовища: чітка структура уроку з прогнозованими етапами, що знижує тривожність і підтримує увагу; варіювання видів діяльності через кожні 7-10 хвилин, що відповідає особливостям працездатності дітей з РДУГ; чіткі короткі інструкції (усні + візуальні схеми або піктограми); система позитивного підкріплення (жетони, наліпки, словесна похвала); зона спокою або сенсорний куточок у класі для короткого відпочинку

дитини під час перевантаження; індивідуальна освітня траєкторія відповідно до ІПР, узгодженої командою супроводу.

Психологічна та емоційна підтримка. Практичний психолог у співпраці з педагогами формує у дитини навички розпізнавання емоцій, керування поведінкою, зменшення імпульсивності. Ефективними є ігрові вправи на самоконтроль; арттерапевтичні методики; дихальні вправи та техніки тілесної усвідомленості; методи когнітивно-поведінкової терапії для формування адекватних моделей реакцій у конфліктних ситуаціях [5].

Педагогічна взаємодія. Учитель має стати модератором позитивного середовища, у якому дитина відчуває успіх. Доцільно використовувати інтерактивні технології (навчання через гру, рольові ситуації, кооперативне навчання); застосовувати дидактичні матеріали з елементами руху та сенсорики (магнітні букви, картки, предметні моделі) [3]; надавати здобувачу освіти можливість вибору завдання або способу його виконання, що підвищує мотивацію; уникати приниження, публічних зауважень, порівнянь із іншими дітьми, натомість акцентувати на досягненнях; запроваджувати систему короткого зворотного зв'язку.

Співпраця з родиною. Батьки є ключовими партнерами в процесі підтримки. Фахівці допомагають родині прийняти особливості дитини, навчитися послідовності у вихованні, уникати покарань, підтримувати структуру дня та чіткий режим. Психолого-педагогічні консультації, батьківські тренінги, домашні рекомендації стають важливими формами супроводу [5].

Міждисциплінарна взаємодія. Інклюзивна команда закладу загальної середньої освіти (учитель, асистент учителя, психолог, логопед, соціальний педагог) забезпечує комплексний супровід дитини: спільно визначає труднощі, формує індивідуальний план розвитку, відстежує динаміку змін. Важливим є моніторинг успішності не лише за академічними показниками, а й за поведінковими та емоційними критеріями (рівень уваги, кількість конфліктних ситуацій, прояви самоконтролю).

Ефективні практики підтримки. Досвід українських і зарубіжних шкіл засвідчує результативність таких підходів: використання "сенсорних хвилинок" після кожних 15-20 хвилин роботи; застосування технології «підтримка замість покарання»; організація «навчання в парах» або «тьютора-однолітка»; візуальні розклади, таблиці самоконтролю; елементи нейропсихологічної гімнастики (вправи на координацію, розвиток міжпівкульних зв'язків).

Результати дослідження свідчать, що систематичне використання таких стратегій призводить до зниження рівня гіперактивності, покращення уваги, емоційного стану та навчальної успішності дітей із РДУГ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаптації і модифікації освітнього процесу в закладах дошкільної та загальної середньої освіти : методичний посібник. Частина 1 / Д. Прасол, І. Спіріна, О. Бавольська, Г. Іваскевич, І. Соломко, М. Душенкова, О. Чеканова, І. Дрозд, А. Толмачова ; за заг. ред. Д. Прасола. Миколаїв : Вид. Торубара В. В., 2023. 588 с.

2. Адаптації і модифікації освітнього процесу в закладах дошкільної та загальної середньої освіти : методичний посібник. Частина 2 / Д. Прасол, І. Спіріна, О. Бавольська, Г. Іваскевич, І. Соломко, М. Душенкова, О. Чеканова, І. Дрозд, А. Толмачова ; за заг. ред. Д. Прасола. Миколаїв : Вид. Торубара В. В., 2023. 832 с.

3. Лопатіна Г., Мицик Г. Методичний комплект для комплексного логопедичного обстеження дитини дошкільного віку. Запоріжжя : БДПУ ; Київ : ФОП Самченко А. М, 2024. 230 с. 28 с.
4. Сербова О. Соціально-психологічна реабілітація дітей з порушенням психофізичного розвитку : навчальний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2018. 278 с.
5. Цибуляк Н. Психологічний супровід професійної діяльності спеціального педагога : навчально-методичний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2018. 216 с.